EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 19. 6. 2024
COM(2024) 616 final

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY

k hospodárskej, sociálnej, štrukturálnej a rozpočtovej politike a politike zamestnanosti Luxemburska

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 616 final}

Odporúčanie

ODPORÚČANIE RADY

k hospodárskej, sociálnej, štrukturálnej a rozpočtovej politike a politike zamestnanosti Luxemburska

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1263 z 29. apríla 2024 o účinnej koordinácii hospodárskych politík a mnohostrannom rozpočtovom dohľade a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1466/97[1], a najmä na jeho článok 3 ods. 3,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241[2], ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje členským štátom finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Európskou úniou. V súlade s prioritami európskeho semestra pomáha dosiahnuť hospodársku a sociálnu obnovu a vykonávanie udržateľných reforiem a investícií, najmä s cieľom podporiť zelenú a digitálnu transformáciu a posilniť odolnosť hospodárstiev členských štátov. Zároveň pomáha posilňovať verejné financie a podporovať rast a tvorbu pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte, posilňovať územnú súdržnosť v rámci EÚ a podporovať pokračujúce vykonávanie Európskeho piliera sociálnych práv.

(2) Cieľom nariadenia REPowerEU[3], ktoré bolo prijaté 27. februára 2023, je postupne ukončovať závislosť EÚ od dovozu ruských fosílnych palív. Pomohlo by to dosiahnuť

---

[1] Ú. v. EÚ L 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

[2] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

[3] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2023/435 z 27. februára 2023, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2021/241, pokiaľ ide o kapitolu REPowerEU v plánoch obnovy a odolnosti, a ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 1303/2013, (EÚ) 2021/1060 a (EÚ) 2021/1755 a smernica 2003/87/ES (Ú. v. EÚ L 63, 28.2.2023, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

energetickú bezpečnosť a diverzifikovať dodávky energie do EÚ, pričom by sa zároveň zvýšila miera využívania obnoviteľných zdrojov energie, kapacity na uskladňovanie energie a energetická efektívnosť.

(3) Komisia 16. marca 2023 vydala oznámenie s názvom „Dlhodobá konkurencieschopnosť EÚ: výhľad na obdobie po roku 2030“[4], ktoré má slúžiť ako podklad pre rozhodnutia v príslušných oblastiach politiky a má vytvoriť rámcové podmienky pre zvyšovanie miery rastu. V oznámení sa konkurencieschopnosť vymedzuje na základe deviatich navzájom sa posilňujúcich faktorov. Spomedzi týchto faktorov sa prístup k súkromnému kapitálu, výskum a inovácia, vzdelávanie a zručnosti a jednotný trh javia ako kľúčové politické priority pre reformy a investície, ktoré majú vyriešiť súčasné výzvy v oblasti produktivity a zároveň upevniť dlhodobú konkurencieschopnosť EÚ a jej členských štátov. Komisia 14. februára 2024 na toto oznámenie nadviazala, keď vydala výročnú správu o jednotnom trhu a konkurencieschopnosti[5]. V správe sa podrobne opisujú silné stránky a výzvy na európskom jednotnom trhu z hľadiska konkurencieschopnosti a na základe deviatich identifikovaných faktorov konkurencieschopnosti sa sleduje ročný pokrok.

(4) Komisia 21. novembra 2023 prijala ročný prieskum udržateľného rastu na rok 2024[6], čím odštartovala cyklus európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2024. Európska rada 22. marca 2024 schválila priority uvedeného prieskumu sústredené na štyri rozmery konkurencieschopnej udržateľnosti. Komisia 21. novembra 2023 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania na rok 2024, v ktorej Luxembursko neurčila za jeden z členských štátov, ktoré môžu byť postihnuté nerovnováhami alebo ktorým môže hroziť, že budú postihnuté nerovnováhami, a v prípade ktorých bude potrebné hĺbkové preskúmanie. Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny, ktoré Rada prijala 12. apríla 2024, ako aj návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2024, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv, ktorý Rada prijala 11. marca 2024. Komisia 18. apríla 2024 prijala stanovisko k návrhu rozpočtového plánu Luxemburska na rok 2024.

(5) Dňa 30. apríla 2024 nadobudol účinnosť nový rámec EÚ pre správu hospodárskych záležitostí. Rámec zahŕňa nové nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1263 o účinnej koordinácii hospodárskych politík a mnohostrannom rozpočtovom dohľade a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1466/97. Zároveň zahŕňa aj zmenené nariadenie (ES) č. 1467/97 týkajúce sa vykonávania postupu pri nadmernom deficite a zmenenú smernicu 2011/85/EÚ o rozpočtových rámcoch členských štátov[7]. Cieľmi nového rámca sú udržateľnosť verejného dlhu a udržateľný a inkluzívny rast, ktorý sa má dosiahnuť postupnou fiškálnou konsolidáciou, ako aj reformami a investíciami. Podporuje preberanie zodpovednosti zo strany členských štátov s dôraznejším zameraním na strednodobý horizont, sprevádzané účinnejším a koherentnejším vykonávaním. Každý členský štát by mal Rade a Komisii predložiť

---

4 COM(2023) 168 final.

5 COM(2024) 77 final.

6 COM(2023) 901 final.

7 Nariadenie Rady (EÚ) 2024/1264 z 29. apríla 2024, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1467/97 o urýchľovaní a objasňovaní vykonania postupu pri nadmernom schodku (Ú. v. EÚ L, 2024/1264, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) a smernica Rady (EÚ) 2024/1265 z 29. apríla 2024, ktorou sa mení smernica 2011/85/EÚ o požiadavkách na rozpočtové rámce členských štátov (Ú. v. EÚ L, 2024/1265, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

národný strednodobý fiškálno-štrukturálny plán. Národné strednodobé fiškálno-štrukturálne plány obsahujú fiškálne, reformné a investičné záväzky členského štátu, ktoré sa vzťahujú na plánovací horizont v trvaní štyroch až piatich rokov v závislosti od bežnej dĺžky mandátu národného zákonodarcu. Trajektória vývoja čistých výdavkov[8] v národných strednodobých fiškálno-štrukturálnych plánoch by mala byť v súlade s požiadavkami nariadenia (EÚ) 2024/1263 vrátane požiadaviek na to, aby verejný dlh najneskôr do konca obdobia úprav dosiahol alebo si udržal hodnoverne klesajúci trend alebo aby zostal na obozretnej úrovni pod 60 % HDP a aby deficit verejných financií v strednodobom horizonte dosiahol a/alebo si udržal referenčnú úroveň pod 3 % HDP. Ak sa členský štát zaviaže uskutočniť príslušný súbor reforiem a investícií v súlade s kritériami stanovenými v nariadení (EÚ) 2024/1263, obdobie úprav sa môže predĺžiť najviac o tri roky. V snahe podporiť prípravu týchto plánov má Komisia [21. júna] 2024 poskytnúť členským štátom usmernenia týkajúce sa obsahu plánov a následných výročných správ o pokroku, ktoré budú musieť predložiť, a v súlade s článkom 5 nariadenia (EÚ) 2024/1263 im zašle technické usmernenia týkajúce sa fiškálnych úprav (referenčné trajektórie a prípadne technické informácie). Členské štáty by mali predložiť svoje strednodobé fiškálno-štrukturálne plány do 20. septembra 2024, pokiaľ sa daný členský štát a Komisia nedohodnú na primeranom predĺžení tejto lehoty. Členské štáty by mali podľa potreby zabezpečiť zapojenie národných parlamentov a konzultácie s nezávislými fiškálnymi inštitúciami, sociálnymi partnermi a inými vnútroštátnymi zainteresovanými stranami.

(6) Európsky semester pre koordináciu hospodárskych politík sa v roku 2024 ďalej vyvíja a kopíruje pritom vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa aj naďalej plne vykonávali plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány pomáhajú účinne riešiť všetky výzvy identifikované v príslušných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných v posledných rokoch alebo ich významnú časť. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019, 2020, 2022 a 2023 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(7) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Luxembursko predložilo Komisii 30. apríla 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, účinnosť, efektívnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie uvedenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 13. júla 2021 prijala rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Luxemburska[9], ktoré bolo 17. januára 2023 zmenené na základe článku 18 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241 s cieľom aktualizovať maximálny finančný príspevok na nenávratnú finančnú podporu[10]. Uvoľnenie splátok je podmienené rozhodnutím Komisie prijatým

---

8 Čisté výdavky v zmysle vymedzenia v článku 2 nariadenia Rady (EÚ) 2024/1263 z 29. apríla 2024 (Ú. v. EÚ L 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj). Čisté výdavky sú výdavky verejnej správy bez i) úrokových výdavkov; ii) diskrečných príjmových opatrení; iii) výdavkov na programy Únie plne kryté príjmami z fondov Únie; iv) vnútroštátnych výdavkov na spolufinancovanie programov financovaných Úniou; v) cyklických prvkov výdavkov na dávky v nezamestnanosti a vi) jednorazových a iných dočasných opatrení.

9 Vykonávacie rozhodnutie Rady z 13. júla 2021 o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Luxemburska (10155/2021).

10 Vykonávacie rozhodnutie Rady zo 17. januára 2023, ktorým sa mení vykonávacie rozhodnutie z 13. júla 2021 o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Luxemburska (16022/2022).

v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, že Luxembursko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(8) Luxembursko 26. apríla 2024 predložilo svoj národný program reforiem na rok 2024 a 25. apríla 2024 svoj program stability a rastu na rok 2024 v súlade s článkom 4 ods. 1 nariadenia (ES) č. 1466/97. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2024 zohľadňujú aj polročné správy Luxemburska o pokroku dosiahnutom pri plnení jeho plánu obnovy a odolnosti.

(9) Komisia 19. júna 2024 uverejnila správu o Luxembursku na rok 2024[11]. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Luxembursko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu, ktoré prijala Rada v rokoch 2019 až 2023, a hodnotilo sa v nej vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Luxemburska. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Luxemburska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov EÚ v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja.

(10) Na základe údajov, ktoré overil Eurostat[12], sa deficit verejných financií Luxemburska zvýšil z 0,3 % HDP v roku 2022 na 1,3 % HDP v roku 2023, zatiaľ čo verejný dlh vzrástol z 24,7 % HDP na konci roka 2022 na 25,7 % HDP na konci roka 2023.

(11) Rada 12. júla 2022 odporučila Luxembursku, aby prijalo opatrenia s cieľom zabezpečiť, aby bol v roku 2023 rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky[13], pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, ktoré sú najzraniteľnejšie voči zvyšovaniu cien energie, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Luxembursku sa odporučilo, aby bolo pripravené prispôsobiť bežné výdavky vyvíjajúcej sa situácii. Krajine bolo zároveň odporučené, aby zvýšila verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu REPowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie. Podľa odhadov Komisie boli zámery fiškálnej politiky[14] v roku 2023 v kontexte vysokej inflácie expanzívne, a to na úrovni 3,2 % HDP. Rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez diskrečných príjmových opatrení) predstavoval v roku 2023 expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky vo výške 2,7 % HDP. Expanzívny rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez

---

11 SWD(2024) 616 final.

12 Eurostat – Euro ukazovatele, 22. 4. 2024.

13 Na základe prognózy Komisie z jari 2024 sa strednodobý rast potenciálneho HDP Luxemburska v roku 2023, ktorý sa používa na meranie zámerov fiškálnej politiky, odhaduje v nominálnom vyjadrení na 5,6 % na základe desaťročnej priemernej reálnej potenciálnej miery rastu a deflátora HDP na rok 2023.

14 Zámery fiškálnej politiky sú vymedzené ako miera ročnej zmeny východiskovej rozpočtovej pozície verejnej správy. Ich cieľom je posúdiť hospodársky impulz vyplývajúci z fiškálnych politík, a to tých, ktoré sú financované z vnútroštátnych zdrojov, ako aj tých, ktoré sú financované z rozpočtu EÚ. Zámery fiškálnej politiky sa merajú ako rozdiel medzi i) strednodobým potenciálnym rastom a ii) zmenou primárnych výdavkov bez diskrečných príjmových opatrení (a bez núdzových opatrení súvisiacich s krízou spôsobenou ochorením COVID-19) a vrátane výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

diskrečných príjmových opatrení) spôsobili necielené núdzové opatrenia v oblasti energetiky, trvalé zvyšovanie miezd vo verejnom sektore a sociálnych dávok, vyššie verejné investície a zníženie sadzieb DPH v roku 2023 o jeden percentuálny bod. Možno teda konštatovať, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v roku 2023 nebol v súlade s odporúčaním Rady. Výdavky financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ dosiahli v roku 2023 výšku 0,1 % HDP. Investície financované z vnútroštátnych zdrojov dosiahli v roku 2023 výšku 4,7 % HDP, čo v porovnaní s rokom 2022 predstavuje nárast o 0,5 percentuálneho bodu. Luxembursko financovalo dodatočné investície z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ. Luxembursko financovalo verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie, napríklad do verejnej dopravy, energetickej efektívnosti a zelenej mobility, ako aj do digitálnych verejných služieb, ktoré boli čiastočne financované z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ.

(12) Kľúčové projekcie v programe stability na rok 2024 možno zhrnúť takto. V makroekonomickom scenári, z ktorého vychádzajú rozpočtové prognózy, sa predpokladá rast reálneho HDP na úrovni 2,0 % v roku 2024 a na úrovni 3,0 % v roku 2025, zatiaľ čo inflácia podľa HICP by sa mala v roku 2024 pohybovať na úrovni 1,9 % a v roku 2025 na úrovni 3,2 %. Očakáva sa, že deficit verejných financií sa v roku 2024 zvýši na 1,2 % HDP a v roku 2025 zostane stabilný na úrovni 1,2 % HDP, zatiaľ čo pomer dlhu verejnej správy k HDP sa do konca roka 2024 zvýši na 26,5 % a do konca roka 2025 na 26,9 %. Predpokladá sa, že po roku 2025 sa deficit verejných financií postupne zníži na 0,9 % HDP v roku 2026 a v roku 2027 zostane stabilný. Saldo verejných financií má preto počas časového rámca programu zostať pod úrovňou referenčnej hodnoty pre deficit 3 % HDP. Na druhej strane sa predpokladá, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa po roku 2025 postupne zvýši na 27,3 % v roku 2026 a v roku 2027 zostane stabilný.

(13) V prognóze Komisie z jari 2024 sa predpokladá nárast reálneho HDP o 1,4 % v roku 2024 a o 2,3 % v roku 2025, zatiaľ čo inflácia podľa HICP sa má pohybovať na úrovni 2,3 % v roku 2024 a 2,0 % v roku 2025.

(14) V prognóze Komisie z jari 2024 sa v roku 2024 počíta s deficitom verejných financií vo výške 1,7 % HDP, zatiaľ čo pomer dlhu verejnej správy k HDP sa má do konca roka 2024 zvýšiť na 27,1 %. Zvýšenie pomeru deficitu v roku 2024 odráža najmä pokračujúce vysoké výdavky na odmeny pre zamestnancov verejnej správy a sociálne dávky v dôsledku automatickej indexácie, ako aj nižšie príjmy spôsobené najmä diskrečnými opatreniami, napr. úpravami daňových pásiem fyzických osôb smerom nahor a kompenzáciami pre spoločnosti za tretiu tranžu indexácie miezd v roku 2023 prostredníctvom zníženia sociálnych príspevkov zamestnávateľov v roku 2024. Na základe odhadov Komisie majú byť zámery fiškálnej politiky v roku 2024 expanzívne, a to na úrovni 0,4 % HDP.

(15) Podľa prognózy Komisie z jari 2024 sa očakáva, že z nenávratnej podpory (ďalej len „granty“) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti sa v roku 2024 budú financovať výdavky vo výške 0,1 % HDP v porovnaní s menej ako 0,1 % HDP v roku 2023. Výdavky financované z grantov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti umožnia realizovať vysokokvalitné investície a reformy na zvýšenie produktivity bez toho, aby mali priamy vplyv na saldo verejných financií a verejný dlh Luxemburska.

(16) Rada 14. júla 2023 odporučila[15] Luxembursku, aby zabezpečilo obozretnú fiškálnu politiku, a to najmä tak, že nominálne zvýšenie čistých primárnych výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov[16] obmedzí v roku 2024 na najviac 4,8 %. Členské štáty boli vyzvané, aby pri plnení svojich rozpočtov na rok 2023 a príprave návrhov rozpočtových plánov na rok 2024 zohľadnili, že Komisia navrhne Rade, aby začala postupy pri nadmernom deficite na základe deficitu podľa výsledných údajov za rok 2023._Podľa prognózy Komisie z jari 2024 sa predpokladá, že čisté primárne výdavky Luxemburska financované z vnútroštátnych zdrojov sa v roku 2024 zvýšia o 6,8 %, čo je vyššia úroveň ako odporúčaná maximálna miera rastu. Tieto nadmerné výdavky presahujúce odporúčanú maximálnu mieru rastu čistých primárnych výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v roku 2024 predstavujú 0,9 % HDP. V tejto súvislosti teda existuje riziko, že sa nedosiahne súlad s odporúčaním Rady.

(17) Rada okrem toho odporučila, aby Luxembursko prijalo opatrenia s cieľom čo najskôr v rokoch 2023 a 2024 ukončiť platné núdzové podporné opatrenia v oblasti energetiky a využilo súvisiace úspory na zníženie deficitu verejných financií. Rada ďalej spresnila, že ak by si opätovné zvyšovanie cien energie vyžadovalo nové podporné opatrenia alebo ich pokračovanie, Luxembursko by malo zabezpečiť, aby sa zameriavali na ochranu zraniteľných domácností a podnikov, aby boli fiškálne dostupné a aby sa nimi zachovali stimuly na úsporu energie. Podľa prognózy Komisie z jari 2024 sa odhaduje, že čisté rozpočtové náklady[17] na podporné opatrenia v oblasti energetiky budú v roku 2023 na úrovni 0,9 % HDP, v roku 2024 na úrovni 0,5 % HDP a v roku 2025 na úrovni 0,3 % HDP. Predpokladá sa, že v rokoch 2024 a 2025 zostanú v platnosti najmä opatrenia na obmedzenie zvyšovania cien plynu a elektriny a dotácie na zmiernenie rastu nákladov na vykurovanie[18].

(18) Ak by sa súvisiace úspory využili na zníženie deficitu verejných financií, ako to odporúčala Rada, tieto projekcie by v roku 2024 znamenali fiškálnu úpravu na úrovni 0,5 % HDP, zatiaľ čo čisté primárne výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov[19] predstavujú v danom roku expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky vo výške 0,3 % HDP. Nepredpokladá sa, že núdzové podporné opatrenia v oblasti energetiky budú ukončené čo najskôr v rokoch 2023 a 2024. V tejto súvislosti teda existuje riziko, že sa nedosiahne súlad s odporúčaním Rady. Okrem toho sa nepredpokladá, že súvisiace úspory sa v plnej miere využijú na zníženie deficitu verejných financií V tejto súvislosti teda takisto existuje riziko, že sa nedosiahne súlad s odporúčaním Rady. Rozpočtové náklady na núdzové podporné opatrenia v oblasti

---

15 Odporúčanie Rady zo 14. júla 2023, ktoré sa týka národného programu reforiem Luxemburska na rok 2023 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Luxemburska na rok 2023 (Ú. v. EÚ C 312, 1.9.2023, s. 145).

16 Čisté primárne výdavky sú vymedzené ako výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov bez i) diskrečných príjmových opatrení, ii) úrokových výdavkov, iii) výdavkov na cyklickú nezamestnanosť a iv) jednorazových a iných dočasných opatrení.

17 Údaj predstavuje úroveň ročných rozpočtových nákladov na tieto opatrenia vrátane príjmov a výdavkov a prípadne po odpočítaní príjmov z daní z neočakávaných ziskov dodávateľov energie.

18 Opatrenia, ktoré podľa Luxemburska zostanú v platnosti do konca roku 2024, sa v prognóze Komisie z jari 2024 v zásade považujú za opatrenia s vplyvom na rozpočet aj v roku 2025.

19 Tento príspevok sa meria ako zmena primárnych výdavkov verejnej správy bez i) prírastkového vplyvu diskrečných príjmových opatrení na rozpočet, ii) jednorazových opatrení, iii) výdavkov na cyklickú nezamestnanosť a iv) výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ vo vzťahu k strednodobej (desaťročnej) priemernej potenciálnej miere rastu nominálneho HDP vyjadrenej ako pomer k nominálnemu HDP.

energetiky zamerané na ochranu zraniteľných domácností a podnikov sa v roku 2024 odhadujú na 0,1 % HDP (0,4 % HDP v roku 2023), z čoho menej ako 0,1 % HDP slúži na zachovanie cenového signálu na zníženie dopytu po energii a zvýšenie energetickej efektívnosti (0,3 % HDP v roku 2023).

(19) Zároveň Rada Luxembursku takisto odporučila, aby zachovalo verejné investície financované z vnútroštátnych zdrojov a zabezpečilo účinné čerpanie grantov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ, najmä s cieľom podporiť zelenú a digitálnu transformáciu. Podľa prognózy Komisie z jari 2024 sa predpokladá, že verejné investície financované z vnútroštátnych zdrojov sa v roku 2024 mierne znížia na 4,6 % HDP (zo 4,7 % HDP v roku 2023). Je to spôsobené najmä oneskorením dodávky vojenského satelitu, ktorá sa teraz očakáva v roku 2025. Vzhľadom na tento dodatočný faktor a keďže v prognóze Komisie z jari sa očakáva, že pomer verejných investícií k HDP v Luxembursku zostane počas prognózovaného obdobia stabilný a na vysokej úrovni, verejné investície sa v roku 2024 považujú za investície, ktoré sú v súlade s odporúčaním Rady. Na druhej strane sa očakáva, že verejné výdavky financované z príjmov z fondov EÚ vrátane grantov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti sa v roku 2024 zvýšia na úroveň 0,2 % HDP z úrovne 0,1 % HDP v roku 2023.

(20) Vychádzajúc z opatrení, ktoré boli v príslušných oblastiach politiky známe k dátumu uzávierky prognózy, a z predpokladu nezmenenej politiky sa v prognóze Komisie z jari 2024 predpokladá, že deficit verejných financií bude v roku 2025 na úrovni 1,9 % HDP. Pomer dlhu verejnej správy k HDP sa má do konca roka 2025 zvýšiť na 28,5 %. Zvýšenie pomeru deficitu v roku 2025 je spôsobené najmä vyššími výdavkami na odmeny pre zamestnancov verejnej správy, sociálne dávky a verejné investície.

(21) Predpokladá sa, že očakávaný demografický posun smerom k starnúcemu obyvateľstvu spolu so znížením čistej migrácie v nasledujúcich desaťročiach výrazne zvýši verejné výdavky na dôchodky. Zároveň sa predpokladá, že výdavky na dôchodky v druhej polovici tohto desaťročia presiahnu príjem z príspevkov a tento deficit sa potom bude postupne zvyšovať. Túto nerovnováhu možno do veľkej miery pripísať rastúcemu počtu dôchodcov na pracovníka, čo je dôsledok starnutia obyvateľstva, ktoré vedie k vyššiemu indexu ekonomickej závislosti poproduktívnej zložky. V správe Komisie o starnutí obyvateľstva z roku 2024 sa predpokladá, že ak nedôjde k úprave príslušných politík, rezerva určená na ochranu finančnej rovnováhy dôchodkového systému klesne do začiatku 40. rokov 21. storočia pod prahovú hodnotu, s ktorou sa počíta vo vnútroštátnych právnych predpisoch. Z projekcií vyplýva, že po dosiahnutí tejto prahovej hodnoty sa rezerva vyčerpá do piatich až šiestich rokov. Z dlhodobejšieho hľadiska sa očakáva, že výdavky na dôchodky sa zdvojnásobia a do roku 2070 dosiahnu približne 17 % HDP, čo môže byť najvyšší podiel v rámci EÚ. To by ohrozilo finančnú udržateľnosť luxemburského dôchodkového systému a zároveň by sa zvýšil verejný dlh. Tento problém by pomohli riešiť opatrenia na podporu dlhšieho pracovného života a vyššej miery účasti starších pracovníkov, pričom by sa zároveň podporil hospodársky rast.

(22) Rýchly populačný rast a nárast poskytovania hypotekárnych úverov prekonali v desaťročí predchádzajúcom nedávnemu energetickému šoku rast ponuky na trhu s obytnými nehnuteľnosťami. Nepružnosť ponuky bývania je spôsobená predovšetkým neochotou majiteľov vzdať sa svojich pozemkov. Výsledkom sú značne nedostatočná ponuka bývania, rastúce náklady a riziko nadhodnotenia trhu a zníženej cenovej dostupnosti. Tieto problémy majú neprimeraný vplyv na zraniteľné skupiny obyvateľstva a môžu ovplyvniť aj atraktívnosť Luxemburska pre pracovníkov aj

podniky. V roku 2023 došlo na trhu s obytnými nehnuteľnosťami k prudkému poklesu v dôsledku oneskorených účinkov vyšších cien energie a sprísňovania menovej politiky, ktoré narušili dôveru spotrebiteľov. Následný pokles ponuky nových obytných nehnuteľností a pozemkov na rekordne nízke hodnoty brzdí potrebné korekcie cien a spôsobuje výrazný pokles stavebnej činnosti. Dlhodobé úsilie o stabilizáciu trhových cien nebolo úspešné, a to čiastočne preto, lebo daňový systém generuje viac príjmov z predaja a nákupu nehnuteľností než z vlastníctva nehnuteľností, čo prispieva k nepružnosti cien a ich cyklickému zvyšovaniu. Hoci nedávne fiškálne opatrenia zmiernili finančnú záťaž domácností a v sektore stavebníctva, v dôsledku dotácií na vlastníctvo obytných nehnuteľností sa nafúkli ceny týchto nehnuteľností pred zdanením, čo prospelo najmä bohatým vlastníkom a investorom.

(23) Luxembursko je malé a otvorené hospodárstvo s rozsiahlym medzinárodným finančným sektorom, do ktorého a z ktorého smerujú v rámci podnikateľskej činnosti mnohých nadnárodných skupín veľké finančné toky. Významná časť tejto činnosti sa však uskutočňuje medzi subjektmi v rámci nadnárodných skupín. Môžu využiť medzery v daňovom systéme Luxemburska, ktoré znižujú zdaniteľný príjem. Pretrvávajú obavy v súvislosti s opatreniami, ktorých rozsah pôsobnosti je príliš úzky a ktoré umožňujú nízke alebo žiadne zrážkové dane z úrokov a licenčných poplatkov pre jurisdikcie s nízkym alebo nulovým zdanením[20]. Dňa 1. januára 2024 nadobudla v Luxembursku účinnosť smernica o druhom pilieri, ktorou sa zaviedla minimálna efektívna sadzba dane z príjmov právnických osôb pre nadnárodné podniky pôsobiace v krajine na úrovni 15 %. Vzhľadom na to, že rozsah pôsobnosti smernice je obmedzený na veľké nadnárodné podniky a sú z neho vylúčené určité sektory, očakáva sa, že smernica bude problém odchádzajúcich platieb riešiť len čiastočne.

(24) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií, ktoré sa majú vykonať do roku 2026. Očakáva sa, že tieto reformy a investície pomôžu účinne riešiť buď všetky výzvy identifikované v príslušných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny, alebo aspoň ich značnú časť. Vzhľadom na tento náročný časový rámec je nevyhnutné urýchlene pristúpiť k účinnému vykonávaniu plánu, vrátane kapitoly REPowerEU, keď dôjde k jej prijatiu, aby sa posilnila dlhodobá konkurencieschopnosť Luxemburska využitím zelenej a digitálnej transformácie a aby sa zároveň zabezpečila sociálna spravodlivosť. Ak sa majú splniť záväzky plánu do augusta 2026, je nevyhnutné, aby Luxembursko pokračovalo vo vykonávaní reforiem a realizácii investícií. Aby sa v širšej miere preberala zodpovednosť za úspešné vykonanie plánu obnovy a odolnosti, naďalej treba systematicky zapájať miestne orgány, sociálnych partnerov, občiansku spoločnosť a ďalšie relevantné zainteresované strany.

(25) Luxembursko má v rámci strednodobého preskúmania fondov politiky súdržnosti v súlade s článkom 18 nariadenia (EÚ) 2021/1060 povinnosť preskúmať do marca 2025 každý program, pričom zohľadní okrem iného výzvy identifikované v odporúčaniach pre danú krajinu na rok 2024, ako aj svoj národný energetický a klimatický plán. Na základe uvedeného preskúmania sa definitívne prideľujú finančné prostriedky EÚ, ktoré sú súčasťou každého programu. Hoci Luxembursko dosiahlo určitý pokrok vo vykonávaní programov politiky súdržnosti a Európskeho

[20] Jurisdikcie s nízkym alebo nulovým zdanením mimo krajín uvedených na zozname Únie obsahujúcom nespolupracujúce jurisdikcie.

piliera sociálnych práv, výzvy pretrvávajú. V Luxembursku sa takisto naďalej prejavujú značné sociálno-ekonomické rozdiely medzi mestami, predmestiami, prímestskými a mimomestskými oblasťami. Dôležité je urýchliť vykonávanie programov politiky súdržnosti, pričom priority, na ktorých sa v nich dohodlo, sú naďalej relevantné. Mimoriadne dôležité je, aby sa rýchlo vykonávali investície súvisiace so zelenou a digitálnou transformáciou. Prioritou zostávajú investície do zručností, ktoré uľahčujú profesijné zmeny a profesijnú mobilitu v súlade s potrebami trhu práce, pričom osobitný dôraz treba klásť na starších pracovníkov a ľudí s nízkou kvalifikáciou, ako aj na aktiváciu a sociálnu integráciu zraniteľných ľudí, najmä ľudí s migrantským pôvodom. Naďalej je dôležité vykonávanie Európskej záruky pre deti, najmä integrácia znevýhodnených žiakov prostredníctvom kvalitného vzdelávania a odbornej prípravy. Luxembursko by mohlo využiť aj iniciatívu Platforma strategických technológií pre Európu, a to na podporu priemyselnej transformácie, najmä investovaním do strategických hodnotových reťazcov, ako sú emisne neutrálny priemysel, dekarbonizácia energeticky náročných priemyselných odvetví a digitálne inovácie.

(26) Popri hospodárskych a sociálnych výzvach, ktoré sa riešia v pláne obnovy a odolnosti a s využitím iných finančných prostriedkov EÚ, čelí Luxembursko niekoľkým ďalším výzvam súvisiacim s nedostatkami vzdelávacieho systému, ktoré prispievajú k nerovnosti, a problémom súvisiacim s podnikovým investovaním vrátane investovania do oblasti výskumu a vývoja, energetickej politiky a zelenej transformácie, pričom medzi tieto problémy patria možné prekážky pri prechode z fosílnych palív na iné zdroje a problémy s dopravnou sieťou.

(27) Základné zručnosti žiakov a ich celková výkonnosť závisia najmä od ich sociálno-ekonomického a jazykového prostredia. Priemerné úrovne kľúčových znalostí a zručností žiakov vo veku 15 rokov namerané v roku 2018 v poslednom prieskume Programu pre medzinárodné hodnotenie žiakov (PISA), na ktorom sa Luxembursko zúčastnilo, sú na podstatne nižšej úrovni, ako je priemer EÚ. Rozdiel medzi zvýhodnenými študentmi a ich znevýhodnenými rovesníkmi je v Luxembursku väčší ako v akejkoľvek inej krajine EÚ. Vzdelávací systém nezabezpečuje všetkým žiakom potrebné základné zručnosti na uspokojenie potrieb trhu práce v krajine. Z vnútroštátnych testov schopností vyplýva, že na začiatku školskej dochádzky majú žiaci základné zručnosti potrebné na to, aby mohli začať nadobúdať gramotnosť, hoci v ich počiatočných zručnostiach sú značné rozdiely. Do začiatku tretieho ročníka základnej školy vo veku 8 rokov sa však rozdiely v zručnostiach prehlbujú. Výsledky žiakov v čítaní s porozumením v nemeckom jazyku a v matematike sa výrazne zhoršia, a to najmä výsledky žiakov zo znevýhodneného prostredia alebo žiakov, ktorých materinský jazyk nie je nemčina ani luxemburčina. Zelená transformácia so sebou prináša štrukturálne zmeny na trhu práce. V tejto súvislosti vzrástla miera zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie v upadajúcich a transformujúcich sa odvetviach, ale pretrvávajú riziká nesúladu medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami.

(28) Účasť na odbornej príprave za posledných 12 mesiacov je nad priemerom EÚ (50 % oproti 46,6 %), ale naprieč skupinami zostáva nerovnomerná. Hoci u nezamestnaných ľudí je veľmi vysoká, v prípade ľudí s nízkou kvalifikáciou (24,2 %) a starších pracovníkov (32,5 %) zaostáva. Zo sektorových štúdií v oblasti povolaní a zručností uskutočnených verejnými službami zamestnanosti v spolupráci s obchodnou federáciou (*Union des entreprises luxembourgeoises*) vyplýva, že naprieč odvetviami sa neustále zvyšujú nároky na požadované zručnosti vo všetkých oblastiach. Rastie

najmä význam interdisciplinárnych zručností (behaviorálnych, digitálnych, riadiacich, jazykových atď.) a schopnosti prispôsobovať sa zmenám. Hoci organizácia OECD v roku 2023 potvrdila výborné výsledky Luxemburska v oblasti zručností, poukázala aj na zásadné výzvy, ako je nedostatok talentov, nízka účasť najznevýhodnenejších ľudí na vzdelávaní dospelých a nedostatok spoľahlivých údajov o potrebách v oblasti zručností. Napriek mnohým iniciatívam, ktoré sa v posledných rokoch uskutočnili s cieľom podporiť uchádzačov o zamestnanie k účasti na odbornej príprave, riešiť výzvy v oblasti digitalizácie a posilniť schopnosť predvídať budúce potreby v oblasti zručností, stále sú potrebné účinné riešenia na zlepšenie prístupu k celoživotnému vzdelávaniu pre menej kvalifikovaných a starších pracovníkov.

(29) Produktivita práce v Luxembursku je naďalej jednou z najvyšších v EÚ. Od globálnej finančnej krízy však došlo k jej výraznému klesaniu, ktoré sa v poslednom čase zrýchlilo. Podnikové investovanie patrí už celé desaťročia k najnižším v EÚ, a to najmä v oblasti výskumu a vývoja. Keď sa k už existujúcim výzvam pridajú aj tie novovznikajúce spojené so zelenou a digitálnou transformáciou, nemusia stačiť tradične nízke úrovne investícií odôvodňované menšími potrebami luxemburského hospodárstva orientovaného na služby. Zásadnou prekážkou v oblasti investícií je nedostatok pracovníkov a tento problém by sa mohol ešte zhoršiť v dôsledku vysokých cien obytných nehnuteľností, dlhého dochádzania za prácou a dopravného preťaženia, ktoré znižujú atraktívnosť Luxemburska pre pracovníkov. V roku 2023 došlo po prvýkrát k trom indexáciám miezd z dôvodu vysokej inflácie, ktoré oslabili konkurencieschopnosť podnikov v rôznych odvetviach, pričom najväčší vplyv pocítili nefinančné podnikateľské sektory, najmä tie menej produktívne. Ak bude tento trend pretrvávať, mohlo by to zabrzdiť investície na zelenej lúke a výrazne ovplyvniť podniky v rozhodovaní o premiestnení.

(30) Verejná podpora podnikových investícií v Luxembursku je momentálne obmedzená v porovnaní s inými krajinami, ktoré výskum a vývoj často nepriamo podporujú daňovými úľavami. Vláda v súčasnosti vyčleňuje 25 % rozpočtu na výskum a vývoj na konkrétne projekty, z ktorých niektoré zahŕňajú súkromných partnerov, zatiaľ čo väčšina rozpočtu (75 %) slúži na podporu inštitúcií. Od vlády pochádza pomerne malá časť financovania podnikového výskumu a vývoja, a to 6 %. Luxembursko by v záujme účinnejšej podpory inovácií mohlo zvážiť, či neposilniť svoj model financovania tak, aby zahŕňal viac projektov spolupráce so súkromným sektorom. Krajina má potenciál priamym investovaním do inovácií vedených podnikmi stimulovať úsilie súkromného sektora v oblasti výskumu a vývoja a zvýšiť jeho celkovú produktivitu.

(31) Významnou výzvou pre Luxembursko je udržať si úlohu globálneho finančného centra a zároveň zabezpečiť odolné domáce hospodárstvo. Finančnému sektoru, ktorý prispieva takmer jednou tretinou HDP, vo veľkej miere prospela medzinárodná integrácia. Pridaná hodnota na pracovníka v tomto sektore však od roku 2021 do roku 2023 klesla o 15 %. Miera poklesu sa teda od roku 2007 zdvojnásobila, čo svedčí o menšom prínose globálnej účasti. Produktivita klesá a znížiť expozíciu voči globálnemu obchodu a finančným zmenám by mohla pomôcť diverzifikácia. Rozdiel medzi HDP a národným dôchodkom je navyše v súčasnosti na úrovni 30 % HDP, pričom tento rozdiel sa od globálnej finančnej krízy zväčšuje. Podpora investícií do miestnych projektov v oblasti výskumu a vývoja s vysokou hodnotou by mohla znížiť rozdiel medzi HDP a HND a podporiť bohatstvo krajiny a jeho spravodlivé rozdelenie.

(32) Energetický systém Luxemburska sa vyznačuje vysokou závislosťou od dovozu a závislosťou od fosílnych palív (77 % energetického mixu v roku 2022). Krajina je

významným čistým dovozcom energie. Takmer úplne závisí od dovozu primárnej energie, pričom v roku 2022 jej miera závislosti dosiahla 91 %. Celková inštalovaná kapacita na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov dosiahla v roku 2023 úroveň 782 MW, čo v porovnaní s rokom 2022 predstavuje nárast o 13,5 %. Podiel energie z obnoviteľných zdrojov na hrubej konečnej energetickej spotrebe však naďalej patrí k najnižším v EÚ.

(33) Luxembursko dosiahlo významný pokrok pri dosahovaní cieľov EÚ na rok 2030 v oblasti energetickej efektívnosti, hoci väčšina systémov je stále založená na grantoch a využívanie finančných nástrojov je stále veľmi obmedzené, najmä v prípade podnikov a priemyslu. Najlepšie výsledky sa dosiahli v sektore služieb, zatiaľ čo sektor obytných nehnuteľností ešte má čo doháňať – jeho konečná spotreba energie je stabilná od roku 2015. Ak má Luxembursko do roku 2030 dosiahnuť svojej energetické ciele (získavať 25 % energie z obnoviteľných zdrojov a znížiť konečnú spotrebu energie o 40 % na 44 % v porovnaní s rokom 2007), bude potrebné ďalšie zvýšenie miery ambícií pri znižovaní emisií skleníkových plynov a zvyšovaní objemu energie z obnoviteľných zdrojov a energetickej účinnosti. Nedostatok pracovnej sily a požadovaných zručností v odvetviach a povolaniach, ktoré sú kľúčové pre zelenú transformáciu, vrátane výroby a zavádzania a údržby emisne neutrálnych technológií, vytvára prekážky pri prechode na emisne neutrálne hospodárstvo. S cieľom uvoľniť nevyužitú ponuku pracovnej sily musia byť tieto opatrenia dostupné najmä pre jednotlivcov a v tých odvetviach, ktoré sú najviac ovplyvnené zelenou transformáciou.

(34) Dopravné preťaženie ciest má negatívny vplyv na hospodárstvo a environmentálnu udržateľnosť. Cestná doprava je naďalej odvetvím, ktoré má v Luxembursku najväčší podiel na emisiách skleníkových plynov, a z hľadiska dekarbonizácie má naďalej zásadný význam. Prechod Luxemburska na udržateľnú dopravu napreduje, pričom podiel ľahkých úžitkových elektrických vozidiel presahuje priemer EÚ. Potrebné sú však ďalšie investície na zvýšenie podielu osobnej a nákladnej železničnej dopravy, keďže cestná doprava sa využíva na 86 % osobnej a nákladnej dopravy (a to aj v pohraničných regiónoch), aby sa zlepšila cezhraničná dopravná prepojenosť.

(35) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada v roku 2024 odporučila členským štátom eurozóny, aby prijali opatrenia na splnenie odporúčania o hospodárskej politike eurozóny, a to aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti. V prípade Luxemburska odporúčania 1, 2, 3 a 4 napomáhajú plneniu prvého, druhého, tretieho a štvrtého odporúčania pre eurozónu.

TÝMTO ODPORÚČA, aby Luxembursko v rokoch 2024 a 2025 prijalo opatrenia s cieľom:

1. včas predložiť strednodobý fiškálno-štrukturálny plán. Ukončiť núdzové podporné opatrenia v oblasti energetiky pred vykurovacou sezónou 2024/2025. Riešiť dlhodobú udržateľnosť dôchodkového systému, najmä obmedzením možností predčasného odchodu do dôchodku a zvýšením miery zamestnanosti starších pracovníkov. Urýchliť prijatie komplexnej politiky využívania pozemkov a reformy dane z nehnuteľností a uprednostniť rozvoj rozsiahlych projektov výstavby obytných štvrtí na pozemkoch vo vlastníctve štátu. Zintenzívniť opatrenia na účinný boj proti agresívnemu daňovému plánovaniu, a to najmä zabezpečením dostatočného zdanenia odchádzajúcich platieb úrokov a licenčných poplatkov do jurisdikcií s nulovým/nízkym zdanením;

2. pokračovať v rýchlom a účinnom vykonávaní plánu obnovy a odolnosti, po prijatí kapitoly REPowerEU vrátane nej, a zabezpečiť dokončenie reforiem a investícií do

augusta 2026. Zrýchliť vykonávanie programov politiky súdržnosti. V kontexte preskúmania v polovici trvania sa naďalej zameriavať na dohodnuté priority a zároveň zohľadňovať príležitosti, ktoré poskytuje iniciatíva Platforma strategických technológií pre Európu na zlepšenie konkurencieschopnosti;

3. zlepšiť výkonnosť a vyrovnanosť školského vzdelávacieho systému, a to aj úpravou výučby tak, aby vyhovovala potrebám znevýhodnených študentov a študentov z rôznych jazykových prostredí. Riešiť nedostatok pracovnej sily a nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami, najmä pokiaľ ide o zelenú transformáciu;

4. zvýšiť konkurencieschopnosť podporou podnikových investícií a investícií na zelenej lúke, a to najmä do činností s vysokou intenzitou výskumu a vývoja. Znížiť závislosť od fosílnych palív investovaním do energetickej efektívnosti a energie z obnoviteľných zdrojov. Ďalej podporovať elektrifikáciu dopravy a investovať do sietí a infraštruktúry verejnej dopravy.

V Bruseli

Za Radu
predseda/predsedníčka